

Bladgoud

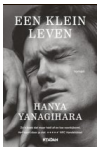
Een geweldig boek lezen en zo de wereld om ons heen beter begrijpen. Dat zijn twee zegeningen in één. We vroegen aan acht boeiende pennen om zo'n onontkoombaar en beklijvend boek te selecteren en hun oordeel in een essay te gieten. U leest ze hier elk weekend van de zomer 2018.

Vandaag: **Ivo Van Hove** over **Hanya Yanagihara**

Over de auteur van dit stuk

Ivo Van Hove (1958) leidt sinds 2001 het grootste theatergezelschap van Nederland, Toneelgroep Amsterdam (voortaan ITA of Internationaal Theater Amsterdam). Zowel daar als bij producties in Parijs, Berlijn, Londen of New York voert hij letterlijk en op vele andere manieren de regie. Omschrijvingen die geregeld over hem vallen: controlefreak, werkpaard, sterk in timemanagement, nauwgezette voorbereiding, teamgeest. In zijn werk vallen de verrissende actualiseringen op, de heldere interpretaties en verrassende scènebeelden, en de grote openheid naar andere kunst disciplines. 'Iemand die spreekt met het vuur van een repeteergewer', zo noemde onze redacteur hem anderhalf jaar geleden, na zijn passage in *Alleen Eltis blijft bestaan*. Een wandelend visitekaartje voor beklijvende theater- en operavoorstellingen. Dat jaarlijks honderdduizenden mensen zijn werk zien, spreekt tot de verbeelding. Meer over hem lezen kan in *Ivo Van Hove* van Emile Schra (Polis).

Hanya Yanagihara

Een klein leven, Nieuw Amsterdam, 2016, 752 blz. Oorspronkelijke titel *A Little Life* (Picador, 2015), vertaald door Josephine Ruitenbergh en Kitty Pouwels

Liefde overwint niets

Er is in *Een klein leven* geen gebrek aan vriendschap, tederheid of toewijding. Toch overheerst onvermogen. Voor **IVO VAN HOVE** was dit boek lezen 'verwoestend, schrijnend en letterlijk pijnlijk'. In het najaar gaat zijn theaterbewerking in première, nu al deze impressie.

In een gesprek dat ik met haar had, vertelde Hanya Yanagihara me dat je *Een klein leven* kunt lezen als een sprookje van 'een moederloos kind dat verschrikkelijke dingen moet doorstaan om zijn eigen weg te vinden'. Een verrassende invalshoek, want *Een klein leven* is een niet ophoudende, meanderende tocht doorheen de gruwelijke gevolgen van structureel gewelddadig seksueel misbruik van een minderjarig kind. Via een coming-of-age-verhaal van vier vrienden, beland je bij de wrede jeugd van Jude, om vervolgens, als een peillood naar de bodem van de oceaan, naar het kapotte innerlijke leven van Jude gesleurd te worden. Nooit eerder las ik een boek dat mij zo heftig aangreep en zo diep schokte. Aan het eind leest Jude adoptievader een brief die Jude hem heeft nagelaten met daarin zijn verhaal, zijn biecht. Harold zegt hierover dat 'hoewel het beknopt was, kwam er ook geen einde aan, en we moesten... elkaar moed inspreken - gaat het?' - en dan weer... een stukje verder lezen'. Exact zo verging het mij bij het lezen van dit meesterwerk.

Broeders troosten niet

Jude St. Francis is een weekkind, gevonden in een vuilnisbak door kloosterbroeders. Hij is hen dankbaar, want zij hebben niet alleen zijn leven gered maar geven hem ook een leven. Want waar hij echt vandaan komt, weet hij niet. Toch gaat het al gauw mis. De broeders straffen het kind extreem voor kleine vergrijpen. Voor het stelen van een aansteker wordt zijn linkerhand verbrand. 'Nu zal je nooit meer vergeten dat je niet mag stelen'. Het is de start van Jude's woedeaanvallen die zich vooral tegen hemzelf richten. Hij wijt alles aan zichzelf, dat zijn moeder hem in een vuilnisbak achterliet.

Dan lijkt er in zijn leven een mirakel te

gebeuren. Een van de kloosterbroeders wordt voor Jude een oase, een veilig toevluchtsoord in de wereld van geweld en bestraffing. Elke vrije minuut brengt hij bij hem door. Hij krijgt taartjes en appelsap. Hun 'relatie' - want zo ziet Jude dat - is complex. Als de broeder vraagt of Jude van hem houdt, beseft hij dat hij dat best wil, al zegt iets in hem dat hij dat niet moet doen. Voor de negenjarige lijkt er eindelijk een eind aan alle ellende te zijn gekomen. Hij is verslingerd aan de broeder. Maar Jude is 'te kinderlijk, te eenzaam, te hunkorend naar genegenheid om het te snappen' dat hij in werkelijkheid door de broeder verleid wordt. Die vraagt hem zich te prostitueren opdat ze met het geld een huisje voor hen beiden zouden kunnen bouwen en trouwen. Hij zal hem ook zelf seksueel misbruiken. Het huisje komt er nooit.

Wreedheid zonder grenzen

Hanya Yanagihara zuigt je pagina na pagina dieper mee in een moeras van onophoudelijk gewelddadig seksueel misbruik waaruit geen ontsnappen mogelijk is. Het is ook een moeras van hunkeringen, van zoeken naar geluk en tederheid. Na de broeder is er een psychiater die Jude aanvankelijk verzorgt, maar als een pure sadist hem voor het leven zal verminken. Als Jude al veertig is volgt een andere man, de nieuwe

Het is pure horror, maakt je woedend, opstandig, doet je stil worden, wenen, praten, blij zijn. Het zet je hele morele denken aan het wankelen

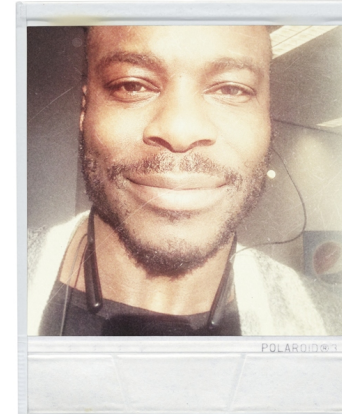
charismatische eeo van een bekend model. Die overweldigt hem, kust hem met de armen om hem heen als 'een kooi'. Jude geeft toe. Net als bij de broeder geeft hij zich over met de hoop op een intieme vriendschap, de hoop op redding. De man zal hem vreselijk toetakelen. Alle hoop, elk verlangen naar intimiteit wordt hierdoor voorgoed begraven. Voor Jude is nogmaals bewezen dat hij altijd zal blijven wie hij is: iemand die afkeer inboezemt en verafschuwd wordt. Niets zal ooit veranderen, ook al woont hij in een luxe flat, heeft hij vrienden en een goede baan en wordt hij als topadvocaat in de rechtbank gerespecteerd en gevreesd. Nooit zal hij kunnen ontsnappen aan de noodlottige, onafwendbare gevolgen van het traumatische misbruik.

Hij leeft altijd in het moment van dat trauma. De tijd is voor zijn vijftiende blijven stilstaan. Alle seksualiteit is gedood. Seksualiteit is voor hem geen intimiteit maar prostitutie. Uit deze hel zoekt hij een uitweg door zelfverminking. Een vicieuze cirkel die ondanks alle hulp, aandacht, toewijding en liefde van zijn vrienden niet te doorbreken is. Hij leeft in pijn en kan er enkel aan ontsnappen door zichzelf te snijden met scheermesjes. Pijn herstelt pijn. Dat is 'mijn leven', zegt hij. Voor Jude is het onmogelijk over zijn leven te spreken, omdat hij weet wie en wat hij is en ook beseft dat dit iedereen van hem afstoot. Hij voelt zich een monster, innerlijk en uiterlijk.

Vriendschap helpt niet

Een klein leven is ook een boek over een hecht vriendenkwartet: Jude, Willem die een wereldberoemde filmacteur wordt, de gedreven kunstschilder JB en Malcolm, een toonaangevende architect. We volgen hun levens van hun twintigste tot ze de vijftig gepasseerd zijn. Bijzonder is de relatie met Willem die zich met een tergend langzame slakkengang ontwikkelt tot een intieme, seksuele relatie. Willem beseft dat hij met Jude niet kan 'aanrotzooien en dan weer opstappen'. In een traag voorttrekkende proces van gesprekken, voorzichtige strelingen, samen douchen, een kus en opnieuw gesprekken is Jude in staat Willem meer en meer toe te laten, zich aan hem over te geven.

Willem is de vriend die we ons allemaal wensen. Altijd zorgzaam, begripvol, liefdevol, teder, zacht en nooit dwingend, eisend of gewelddadig. Het is dan ook aan hem dat Jude mondjesmaat het verhaal van zijn leven vertelt. Het is Willem die zijn misbruikte, mishandelde, mislukte lichaam mag zien en strelen, die hem mag kussen, en die hij zelf ook kust. Een relatie die Jude altijd heeft gewild: 'al het lichamelijke contact... zonder de gevreesde seks'. Er lijkt zich voor Jude een normaal leven af te tekenen. Het zijn 'de gelukkige jaren'. Eindelijk! Ik wens te ze tijdens het lezen Jude heel erg toe. Toch brengt hun intimiteit hem geen genot. Ook deze jaren worden beheerst door een vervallen in zelfverminking. Het snijden loopt als een mantra door het boek heen. Het is bestraffing en loutering tegelijkertijd, geeft hem het gevoel 'dat zijn lichaam en zijn leven echt van hem waren'. Snijden en seks zijn fataal met elkaar verbonden. Snijden is een uitlaatklep voor de 'vreselijke' seks. Willem maakt er een enorme ruzie over, confronteert Jude door zichzelf te snijden. Het is een daad van radeloze liefde. Jude probeert wel alternatieve methodes zoals zwemmen en koekjes bakken. Het

helpt niet. Uiteindelijk vertelt hij Willem over zijn leven en dus ook over de sadistische psychiater die hem op vijftienjarige leeftijd doelbewust met een auto overrijdt. Een verminning die zijn ruggengraat ongeneeslijk heeft aangetast en leidt tot een schrijnende fysieke atakeling.

Wanhopig stemmend portret

Yanagihara doet er ruim 750 pagina's over om Jude's verhaal te vertellen of, beter, om Jude dat zelf te laten vertellen. Het boek is een rollercoaster die nooit tot stilstand komt. Als er hoop gloort, volgt meedogenloos wanhoop. Als de wanhoop overheerst, wordt er snel gefeest. De liefde van een sociaal werker, de vrienden, een adoptievader, de zorg van een bevriende dokter: het overwint niets. Dat is de zuivere conclusie. Liefde overwint niets.

Een klein leven lezen is verwoestend, vaak te schrijnend en letterlijk pijnlijk. Maar ook ervaar ik een verwantschap met Jude in zijn zoekend gevecht om te leven zoals anderen, in het volle besef dat dat niet kan. *Een klein leven* is pure horror, maakt je woedend, opstandig, doet je stil worden, wenen, praten, blij zijn. Het zet je hele morele denken aan het wankelen. Het graaft diep in wat mensen mooi maakt, maar ook

Het boek gaat ook over een hecht vriendenkwartet, in de voorstelling vertolkt door Maarten Heijmans, Majo Mardo, Mandela Weewee en Ramsey Nasr. © ITA

in wat hen tot monsters maakt, voor zichzelf en voor de anderen. Het concentreert zich volledig op het emotionele leven van de personages en toch is het ook een dissectie van de maatschappelijke druk om gelukkig te zijn en succes te hebben. Het is een wake-upcall voor ons, moderne mensen, onze moderne wereld waarin familie aan belang inboet en seksualiteit in relaties wordt overgewaardeerd. 'Een sprookje', maar dan wel zoals het oorspronkelijk bedoeld is: om onze duistere krachten te exorciseren. Een sprookje over onze wereld.

Ik ervaar verwantschap met Jude in zijn zoekend gevecht om te leven zoals anderen, in het volle besef dat dat niet kan

(deSingel, 5 tot 7 oktober, wachlijst).

'Een klein leven', door Internationaal Theater Amsterdam, gaat op 23 september in première in Amsterdam. Het is in België enkel in Antwerpen te zien

Volgende week: **Aleksandar Hemon** over **Michael Ondaatje**.